

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.026.08.2015

P/15/095

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu
ul. Dożynkowa 9H, 61-662 Poznań
T +48 61 655 62 00, F +48 61 655 62 01
lpo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	P/15/095 – Przymusowe kierowanie osób uzależnionych od alkoholu na leczenie odwykowe
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
<i>Kontroler</i>	Ewa Kruszyńska, specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr 98568 z 23 października 2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1, 2)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Urząd Miasta i Gminy w Międzychodzie, ul. Marszałka Piłsudskiego 2, 64-400 Międzychód (dalej „Urząd”)
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Krzysztof Wolny Burmistrz Miasta i Gminy Międzychód ¹ (dowód: akta kontroli str. 3-6)

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

W ocenie NIK, tryb prowadzenia przez Gminną Komisję Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Międzychodzie (dalej „gminna komisja” lub „komisja”), w latach 2013-2015 (do 31 sierpnia), postępowań w stosunku do osób nadużywających alkoholu, nie zapewnił sprawnego i efektywnego wykonywania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. We wszystkich 11 skierowanych do sądu sprawach, czas ich prowadzenia przekroczył 100 dni licząc od otrzymania zgłoszenia (wynosił od 245 do nawet 2.060 dni). Tak długotrwała procedura, w sytuacji gdy osoby te nie radziły sobie samodzielnie z uzależnieniem od alkoholu, odsuwała w czasie zobowiązanie ich przez sąd do poddania się leczeniu odwykowemu. Na czas trwania postępowań komisji wpłynęło m.in.: prowadzenie rozmów motywujących ze zgłoszonymi osobami, które w większości przypadków nie przyniosły spodziewanych efektów; wielokrotne kierowanie zgłoszonych osób na badanie przez biegłych (nawet czterokrotnie³, gdy pierwsze i kolejne badania nie doszły do skutku); występowanie do sądu o zarządzenie przeprowadzenia badania przez biegłych na etapie postępowania przed komisją; odraczanie spraw ze względu na nieprzybycie zgłoszonego na posiedzenie komisji, także w sytuacji, gdy wnioskodawcą były instytucje powołane do rozpoznania sytuacji zgłoszonej osoby i jej rodziny.

Komisja bezpodstawnie nie skierowała do sądu wniosków (umorzyła postępowanie) o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego sześciu osób, co do których ustaliła, że w związku z nadużywaniem alkoholu powodują rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylają się od pracy albo systematycznie zakłócają spokój lub porządek publiczny.

¹ Krzysztof Wolny objął obowiązki Burmistrza 5 grudnia 2014 r., wcześniej Burmistrzem był Roman Musiał.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ W jednej sprawie.

Administrator danych osób zgłoszonych komisji nie zagwarantował prawidłowego ich przetwarzania, tj. w sposób zgodny z ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych⁴ (dalej: „ustawa o ochronie danych osobowych”).

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Kompetencje członków gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych

Opis stanu faktycznego

Według stanu na 31 grudnia 2013 r. i 2014 r. w skład gminnej komisji⁵ wchodziło osiem osób, a według stanu na 31 sierpnia 2015 r. – siedem⁶.

Spośród członków gminnej komisji wyodrębniony został zespół do spraw podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego (dalej: „zespół”). Skład tego zespołu, w latach 2013-2015 (do 31 sierpnia), był czteroosobowy i stanowił go: psycholog (osoba prowadząca zespół), reprezentant ruchu abstynenckiego, dwóch policjantów, a od 14 stycznia 2015 r. pracownik Ośrodka Pomocy Społecznej w Międzychodzie⁷.

(dowód: akta kontroli str. 32-52)

Wszystkie osoby, które w latach 2013 – 2015 (do 31 sierpnia) działały w zespole, zostały przeszkolone w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych, zgodnie z art. 4¹ ust. 4 ustawy z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi⁸ (dalej: „ustawa o wychowaniu w trzeźwości”). Osoby te podnosiły swoje kwalifikacje poprzez udział w szkoleniach (jedna osoba – corocznie, pozostałe odbyły takie szkolenia w 2013 r. i 2015 r.). Nie uczestniczyły jednak w szkoleniach w zakresie dialogu motywacyjnego.

(dowód: akta kontroli str. 53-64, 158-162)

Ocena częściowa

W ocenie NIK, członkowie zespołu posiadali kompetencje do podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

2. Czynności zmierzające do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu

2.1. Do gminnej komisji, w latach 2013-2015 (do 31 sierpnia), wpłynęły 103 (odpowiednio 39, 32 i 32) zgłoszenia o konieczności podjęcia działań zmierzających do zobowiązania osób nadużywających alkoholu do podjęcia leczenia odwykowego, w tym 16 z Prokuratury Rejonowej w Szamotułach.

Po rozmowach motywujących przeprowadzonych przez komisję, 23 osoby podjęły decyzję o dobrowolnym leczeniu odwykowym (odpowiednio 4, 9 i 10). Komisja nie odnotowała kolejnego zgłoszenia tych osób.

(dowód: akta kontroli str. 181-237)

Gminna komisja umorzyła lub odroczyła 86 postępowań (28 w 2013 r., 34 w 2014 r. i 24 do 31 sierpnia 2015 r.) prowadzonych w sprawach zgłoszonych osób, głównie z powodu braku

⁴ Dz. U. z 2014 r., poz. 1182 ze zm.

⁵ Powołana uchwałą nr 22/01 Zarządu Miejskiego w Międzychodzie z 12 listopada 2001 r.

⁶ W latach 2013-2015 (do 31 sierpnia) ze składu Gminnej Komisji odwołano trzy osoby i powołano dwie.

⁷ Osoba powołana na miejsce policjanta odwołanego ze składu Gminnej Komisji z dniem 14 stycznia 2015 r.

⁸ Dz. U. z 2015 r., poz. 1286 j.t.

możliwości potwierdzenia występowania przesłanek określonych w art. 24 ustawy o wychowaniu w trzeźwości, uzasadniających skierowanie zgłoszonej osoby na badanie przez biegłego. Sprawy były umarzone także w przypadku, gdy osoba nie zgłosiła się na badanie biegłych, a także nie została na nie doprowadzona na podstawie nakazu sądu.

(dowód: akta kontroli str. 73, 78)

Na badanie przez biegłych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, w latach 2013-2015 (do 31 sierpnia), Gminna Komisja skierowała łącznie 22 osoby (odpowiednio 13, 7 i 2 osoby). Biegli wydali opinie stwierdzające uzależnienie od alkoholu u 13 osób (odpowiednio 9, 2 i 2), a u dwóch - uzależnienie nie zostało stwierdzone (u jednej osoby w 2013 r. i u jednej w 2014 r.).

Gminna Komisja skierowała do sądu wnioski o orzeczenie obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu wobec 10 osób⁹ (9 w 2013 r. i 1 w 2014 r.). Wszystkie skierowane wnioski przekazane były po uzyskaniu opinii biegłych.

(dowód: akta kontroli str. 78-82)

Sąd orzekł o obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu wobec dziewięciu osób (4 w 2013 r., 4 w 2014 r. i 1 w 2015 r.). Komisja nie znalazła rozstrzygnięcia sądu dotyczącego jednej osoby. W trakcie kontroli NIK (w listopadzie 2015 r.), komisja uzyskała informację, że na posiedzeniu w dniu 18 września 2014 r., sąd orzekł o oddaleniu wniosku komisji (sprawa nr 14/12). W pozostałych sprawach sąd przekazał komisji wydane postanowienia.

Komisja posiadała dokumentację dotyczącą podejmowanych przez siebie czynności zmierzających do zobowiązania osób uzależnionych od alkoholu do poddania się leczeniu odwykowemu¹⁰.

(dowód: akta kontroli str. 78-82, 105-125)

Wydatki związane z funkcjonowaniem zespołu wyniosły: w 2013 r. - 27.950 zł (z czego: wynagrodzenia 24.000 zł, opinie biegłych 3.240 zł, opłaty sądowe 360 zł, szkolenia 350 zł); w 2014 r. - 25.120 zł (z czego: wynagrodzenia 24.000 zł, opinie biegłych 1.080 zł, opłaty sądowe 40 zł); do 31 sierpnia 2015 r. - 18.546 zł (z czego: wynagrodzenia 16.000 zł, opinie biegłych 720 zł, szkolenia 1.826 zł).

(dowód: akta kontroli str. 78)

2.2. W latach 2013-2015 (do 31 sierpnia), nie zostały pisemnie ustalone zasady i tryb postępowania komisji w sprawie podejmowania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby nadużywającej alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego. W regulaminie pracy gminnej komisji¹¹ wskazano jedynie, że do zadań komisji należy podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego, posiedzenia dotyczące osób nadużywających alkoholu są zamknięte, a sporządzane z tych posiedzeń protokoły stanowią tajemnicę.

(dowód: akta kontroli str. 65-70)

Według informacji udzielonych przez przewodniczącego komisji, po przyjęciu wniosku „o wszczęcie działań w celu zmotywowania do podjęcia leczenia odwykowego”, następowało wezwanie osoby zgłoszonej na posiedzenie zespołu (w razie potrzeby dwu, trzykrotnie). Jeśli osoba wezwana zgłaszała się na rozmowę, wówczas następowało:

- motywowanie do podjęcia leczenia odwykowego,
- monitorowanie przebiegu leczenia poprzez kolejne wezwania na posiedzenia komisji i - w związku z brakiem uprawnień do bezpośredniego uzyskania informacji przez komisję z poradni uzależnień (w przeszłości komisja stosowała praktykę pisemnego występowania do poradni i otrzymywała odpowiedź o uczęszczaniu osoby zgłoszonej na terapię, obecnie praktyka ta nie jest stosowana) - jedynym potwierdzeniem

⁹ Z tego jedna osoba została zgłoszona Komisji w 2007 r., siedem osób w latach 2010-2012, a dwie osoby w 2013 r.

¹⁰ Kierując wnioski do sądu Komisja przekazywała kserokopie dokumentacji.

¹¹ Wprowadzonym zarządzeniem nr 74/08 Burmistrza Międzyzochodu z dnia 29 grudnia 2008 r.

- dobrowolnego leczenia jest informacja od osoby zgłoszonej lub „książeczka wizyt”, którą pacjent otrzymuje w poradni (jeżeli ją przedłoży komisji),
- w przypadku skutecznej terapii akta sprawy zostają odłożone do czasu ewentualnego kolejnego sygnału o nadużywaniu alkoholu (sprawa zostaje odroczone),
 - w przypadku braku leczenia dobrowolnego, na rozmowę zapraszani są członkowie rodziny w celu uzyskania informacji o sytuacji i zachowaniu osoby pijącej i wykorzystania tych informacji do dalszego motywowania,
 - w przypadku, gdy osoba zgłoszona nie leczy się dobrowolnie, a nadużywanie przez nią alkoholu powoduje zagrożenie dla funkcjonowania rodziny, szczególnie gdy są w niej dzieci, następuje skierowanie osoby na badanie biegłych w przedmiocie uzależnienia, a następnie wniosku do sądu o leczenie odwykowe,
 - jeżeli osoba skierowana na badanie biegłych dobrowolnie nie zgłosi się na to badanie, wówczas komisja kieruje wniosek do sądu o wydanie nakazu doprowadzenia osoby zgłoszonej na badanie. W sytuacji, gdy osoba nie współpracuje z komisją i daje uzasadnioną wątpliwość, że nie zgłosi się dobrowolnie na badanie, od razu kierowany jest wniosek do sądu o wydanie takiego nakazu,
 - w razie, gdy zastrzeżenia komisji budzi prawidłowe funkcjonowanie rodziny, wówczas kierowany jest wniosek do sądu o wgląd w sytuację rodziny (na zgłoszenie takie komisja nie uzyskuje odpowiedzi z sądu),
 - w przypadku, gdy osoba nie zgłosi się sama na badanie biegłych, a także nie zostanie na nie doprowadzona na podstawie nakazu sądu, następuje umorzenie sprawy.

Jeśli osoba wezwana nie zgłaszała się na rozmowę, wówczas następowało:

- wezwanie na posiedzenie komisji wnioskodawcy lub członka rodziny,
- w przypadku, gdy wnioskodawca nie zgłasza się na wezwanie w celu podjęcia współpracy, sprawa zostaje odroczone do czasu ewentualnego kolejnego wniosku, a jeśli wnioskodawcą jest instytucja (policja, ośrodek pomocy społecznej, itp.), to komisja udziela jej pisemnej odpowiedzi informując o braku możliwości podjęcia działań; komisja nie udziela takich odpowiedzi wnioskodawcom będącym osobami prywatnymi,
- w sytuacji zgłoszenia się wnioskodawcy na posiedzenie komisji, zostaje on poinformowany o możliwości skorzystania przez niego i członków jego rodziny z pomocy np. terapeuty, psychologa, prawnika oraz interwencyjnego wsparcia ze strony policji i innych instytucji pomocowych,
- jeżeli z posiadanych informacji wynika, że nadużywanie alkoholu powoduje zagrożenie dla funkcjonowania rodziny, szczególnie gdy są w niej dzieci, następuje skierowanie osoby na badanie biegłych w przedmiocie uzależnienia oraz wniosku do sądu o leczenie odwykowe.

(dowód: akta kontroli str. 71-77)

Komisja wzywała zgłoszonych na posiedzenie zespołu w terminie od 7 do 45 dni od dnia zgłoszenia (powyżej 30 dni – 2 sprawy)¹². Na badania przez biegłych w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego (lub pisma do sądu o wydanie nakazu doprowadzenia na to badanie), komisja kierowała zgłoszonych w terminie od 23 do nawet 1 748 dni¹³. W jednej sprawie, komisja podjęła cztery próby przeprowadzenia badania przez biegłych (po upływie odpowiednio 33, 70, 205 i 236 dni od zgłoszenia), w trzech sprawach – po dwie próby przeprowadzenia badania (po upływie odpowiednio: 723 i 889 dni, 973 i 1004 dni, 1748 i 1993 dni od zgłoszenia).

Procedura zmierzająca do zobowiązania osoby uzależnionej od alkoholu do poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego, od dnia przyjęcia zgłoszenia przez gminną komisję, do dnia przekazania do sądu wniosku w tej sprawie, trwała od 245 dni do 2060 dni. Procedura ta, do dnia uprawomocnienia się postanowienia sądu trwała od 404 do 2173

¹² Badanie przeprowadzono na próbie 11 spraw skierowanych do sądu w latach 2013-2015 (do 24 października).

¹³ W badanych sprawach: 23, 33, 110, 173, 314, 410, 431, 466, 723, 973 i 1 748 – pierwsze skierowanie na badanie lub pismo do sądu o zarządzenie doprowadzenia zgłoszonego na badanie na etapie postępowania Komisji.

dni¹⁴. Termin pierwszej rozprawy wyznaczony został od 91 do 160 dni od skierowania wniosku w tej sprawie do sądu.

Z 11 objętych kontrolą spraw skierowanych przez gminną komisję do sądu, w jednej sąd oddalił wniosek komisji, w dziewięciu wydał orzeczenie o obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, a w jednej nie wydał dotychczas (do zakończenia kontroli NIK) rozstrzygnięcia. W sprawach tych sąd zobowiązał uczestników do leczenia odwykowego w trybie ambulatoryjnym (osiem osób) lub stacjonarnym (jedna osoba) i nad wszystkimi uczestnikami ustanowił nadzór kuratora sądowego (zgodnie z wnioskiem komisji).

(dowód: akta kontroli str. 78-82)

Ustalone
nieprawidłowości

1. Postępowania zespołu w stosunku do osób nadużywających alkoholu były przewlekłe. We wszystkich 11 sprawach skierowanych do sądu, czas prowadzonego postępowania komisji przekroczył 100 dni od dnia zgłoszenia i wynosił od 245 do nawet 2060 dni. Dziewięć z tych spraw przekazanych zostało do biegłych w terminie od 110 do 1748 dni od otrzymania zgłoszenia. Przyczyniły się do tego następujące okoliczności:

- komisja podejmowała kilkukrotne próby przeprowadzenia badania przez biegłych (w jednej sprawie – czterokrotne), co miało znaczny wpływ na wydłużenie prowadzonej procedury. W 10 z 11 spraw, komisja po potwierdzeniu, że osoba zgłoszona powoduje rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchyla się od pracy albo systematycznie zakłóca spokój lub porządek publiczny i po podjęciu nieudanej próby przeprowadzenia badania przez biegłych, zamiast - na podstawie art. 26 ust. 3 ustawy o wychowaniu w trzeźwości - skierować do sądu wniosek o zobowiązanie do podjęcia leczenia odwykowego, kierowała wniosek o wydanie przez sąd nakazu doprowadzenia zgłoszonego na badanie przez biegłych (a sąd zarządzał doprowadzenie zobowiązanego na etapie postępowania prowadzonego przez komisję);

- dysponując potwierdzonymi przesłankami z art. 24 ustawy o wychowaniu w trzeźwości, po uzyskaniu opinii biegłych stwierdzających uzależnienie od alkoholu, komisja skierowała wnioski do sądu o zobowiązanie zgłoszonego do podjęcia leczenia odwykowego, w trzech sprawach - po upływie od 161 do 186 dni, a w pozostałych ośmiu sprawach – w terminie od 21 do 49 dni od otrzymania opinii;

- komisja podejmowała kolejne próby motywowania zgłoszonych osób do dobrowolnego podjęcia leczenia, nie realizując jednocześnie działań przewidzianych w ustawie o wychowaniu w trzeźwości (kierowanie wniosku do sądu o zobowiązanie do podjęcia leczenia). W ocenie NIK, skuteczność takich rozmów jest niewielka, a część osób uzależnionych mogła składać zobowiązanie do podjęcia terapii bez zamiaru dotrzymania go. Gminna komisja nie ma realnych możliwości weryfikacji prawdziwości takiego zobowiązania, a jego złożenie odsuwa skierowanie sprawy do sądu nawet o kilkanaście miesięcy;

- komisja odraczała prowadzone postępowania, gdy zgłoszony nie stawał się na jej wezwanie, mimo że zgłaszającym były instytucje powołane do rozpoznania sytuacji zgłoszonej osoby (policja i ośrodek pomocy społecznej), a we wniosku wskazano przynajmniej jedną z przesłanek uzasadniających skierowanie na badanie przez biegłego osoby nadużywającej alkoholu.

(dowód: akta kontroli str. 72, 73, 78-82, 157, 237)

W ocenie NIK, przyjęta przez gminną komisję praktyka postępowania, nie sprzyjała sprawności i efektywności czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego.

2. Komisja umorzyła sześć spraw dotyczących osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodowały rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylały się od pracy albo systematycznie zakłócały spokój lub porządek publiczny, tj. spełniały przesłanki

¹⁴ W 5 sprawach do 559 dni oraz 646, 827, 1 219, 1 285 i 2 173 dni.

wskazane w art. 24 ustawy o wychowaniu w trzeźwości. W sprawach tych nie udało się przeprowadzić badania przez biegłego w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego (osoba zgłoszona nie stawiała się na badanie lub nie została doprowadzona na podstawie nakazu wydanego przez sąd). Zgodnie z art. 26 ust. 3 ustawy o wychowaniu w trzeźwości, jeśli na etapie postępowania prowadzonego przez komisję nie uda się uzyskać opinii biegłego w przedmiocie uzależnienia od alkoholu, do wniosku załącza się zebraną dokumentację bez opinii biegłego, a sąd na tej podstawie wszczyna postępowanie i zarządza poddanie tej osoby odpowiednim badaniom.

(dowód: akta kontroli str. 78, 84-104)

W wyjaśnieniach Przewodniczący Komisji podał, że „z dotychczasowej praktyki współpracy z Sądem Rejonowym w Szamotułach wynikało, że konieczne jest złożenie pełnego wniosku wraz ze zgromadzoną dokumentacją oraz opinią biegłych”.

(dowód: akta kontroli str. 152-157)

W ocenie NIK, odstąpienie od skierowania na badanie przez biegłego osób, które w związku z nadużywaniem alkoholu powodowały rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich albo systematycznie zakłócały spokój lub porządek publiczny, było niezgodne z dyspozycją art. 24 i art. 25 ustawy o wychowaniu w trzeźwości.

3. Burmistrz Międzychodu, będący administratorem danych osób zgłoszonych gminnej komisji, nie zagwarantował prawidłowego ich przetwarzania w świetle ustawy o ochronie danych osobowych. Dowodzą tego następujące okoliczności:

- Burmistrz Międzychodu nie zgłosił zbioru danych osób nadużywających alkoholu do rejestracji Generalnemu Inspektorowi Ochrony Danych Osobowych, do czego obligował przepis art. 40 ustawy o ochronie danych osobowych;

- Burmistrz Międzychodu nie nadał żadnemu z członków gminnej komisji upoważnienia do przetwarzania danych osobowych, w tym do przetwarzania tzw. danych wrażliwych¹⁵, o których mowa w art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych. Tym samym, nie zabezpieczył tych danych przed przetwarzaniem z naruszeniem ustawy o ochronie danych osobowych, do czego zobowiązywał go art. 36 ust. 1 tej ustawy. Do przetwarzania danych, w myśl art. 37 ustawy o ochronie danych osobowych, mogą być bowiem dopuszczone wyłącznie osoby posiadające upoważnienie nadane przez administratora danych.

Stosowne upoważnienia zostały wydane członkom komisji dopiero w toku kontroli NIK (29 października i 4 listopada 2015 r.).

(dowód: akta kontroli str. 140-146)

Burmistrz Międzychodu wyjaśnił, że ze względu na objęcie przez niego stanowiska z początkiem 2014 r. oraz ze względu na fakt, że administratorem bezpieczeństwa informacji była osoba będąca obecnie na emeryturze, nie potrafi wskazać przyczyn tej nieprawidłowości. Burmistrz dodał, że w Urzędzie trwają prace nad uporządkowaniem spraw z zakresu ochrony danych osobowych i planowane jest do końca bieżącego roku powołanie administratora bezpieczeństwa informacji, co przyczyni się do sporządzenia jednolitego rejestru wszystkich zbiorów danych, których administratorem jest Burmistrz.

(dowód: akta kontroli str. 158-162)

- analogicznie, z naruszeniem ww. przepisu ustawy o ochronie danych osobowych, dopuszczono do przetwarzania danych wrażliwych, związanych z działalnością komisji, przez osobę niebędącą jej członkiem. W aktach spraw poddanych kontroli znajdowały się notatki urzędowe sporządzone przez osobę, do której obowiązków - w ramach umów zlecenia¹⁶ - należało m. in. „przyjmowanie klientów w tzw. pierwszym kontakcie oraz

¹⁵ Do tzw. danych wrażliwych, których przetwarzanie, co do zasady jest zabronione, zalicza się m.in. dane o stanie zdrowia, nalogach oraz dane dotyczące skazań, orzeczeń o ukaraniu i mandatach karnych (art. 27 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych).

¹⁶ Umowy zlecenia zawarte z Gminą Międzychód nr: SOA.OA.2150.49.2012 z 31 grudnia 2012 r., SOA.OA.2150.32.2013 z 25 czerwca 2013 r., SOA.OA.2150.61.2013 z 30 grudnia 2012 r. i SOA.OA.2150.108.2014 z 31 grudnia 2014 r.

informowanie ich o ofercie Ośrodka Rozwiązywania Problemów Uzależnień”. Notatki te sporządzono na okoliczność rozmów z osobą zgłoszoną komisji lub z osobą ją zgłaszającą (np. matką, żoną, bratem, synową), a odnotowano w nich informacje o: powodach nie przybycia na posiedzenie, powodach zgłoszenia, zachowaniu, nałogu i karalności zgłoszonej osoby.

(dowód: akta kontroli str. 147-151, 196)

W wyjaśnieniach Burmistrz Międzychodu podał m. in., że „członkowie rodzin i osoby zainteresowane przekazują informacje dotyczące osób wezwanych na posiedzenie Komisji, przekazują również opis aktualnej sytuacji. Pani (...) (*zleceniobiorca – dopisek NIK*) powierzone informacje przekazywała w dobrej wierze, w celu usprawnienia przepływu informacji pomiędzy osobami zgłoszonymi, a członkami Komisji. Notatki były przekazywane bezpośrednio zainteresowanym członkom Komisji bez dostępu do akt”.

(dowód: akta kontroli str. 158-162)

NIK zwraca uwagę, że upoważnienie do przetwarzania danych osób zgłoszonych komisji w związku z nadużywaniem alkoholu, może być udzielone jedynie osobom posiadającym status członka gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. W myśl dyspozycji art. 4¹ ust. 3 ustawy o wychowaniu w trzeźwości, tylko członkowie komisji mogą wykonywać czynności zmierzające do nałożenia na osoby nadużywające alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu.

Ocena częściowa

W ocenie NIK, tryb postępowania miejskiej komisji nie zapewniał sprawnego i efektywnego wykonywania czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. Burmistrz Międzychodu, jako administrator danych osobowych osób zgłoszonych do miejskiej komisji, nie zapewnił również prawidłowego stosowania przepisów ustawy o ochronie danych osobowych, w związku z realizacją zadania objętego niniejszą kontrolą.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁷, wnosi o:

- 1) wyeliminowanie z trybu prac gminnej komisji czynności powodujących długotrwałość i brak efektywności działań zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osób nadużywających alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu, w szczególności poprzez bezzwłoczne kierowanie do sądu wniosków dotyczących osób uzależnionych od alkoholu i powodujących rozkład życia rodzinnego, demoralizację małoletnich, uchylanie się od pracy, zakłócanie spokoju lub porządku publicznego,
- 2) ograniczenie grupy osób przetwarzających dane zgłoszonych osób nadużywających alkoholu, wyłącznie do członków komisji,
- 3) zgłoszenie Generalnemu Inspektorowi Ochrony Danych Osobowych zbioru danych osobowych przetwarzanych przez komisję.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie

¹⁷ Dz. U. z 2015 r., poz. 1096.

21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosku

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 23 grudnia 2015 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Ewa Kruszyńska
specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Andrzej Aleksandrowicz

.....

.....